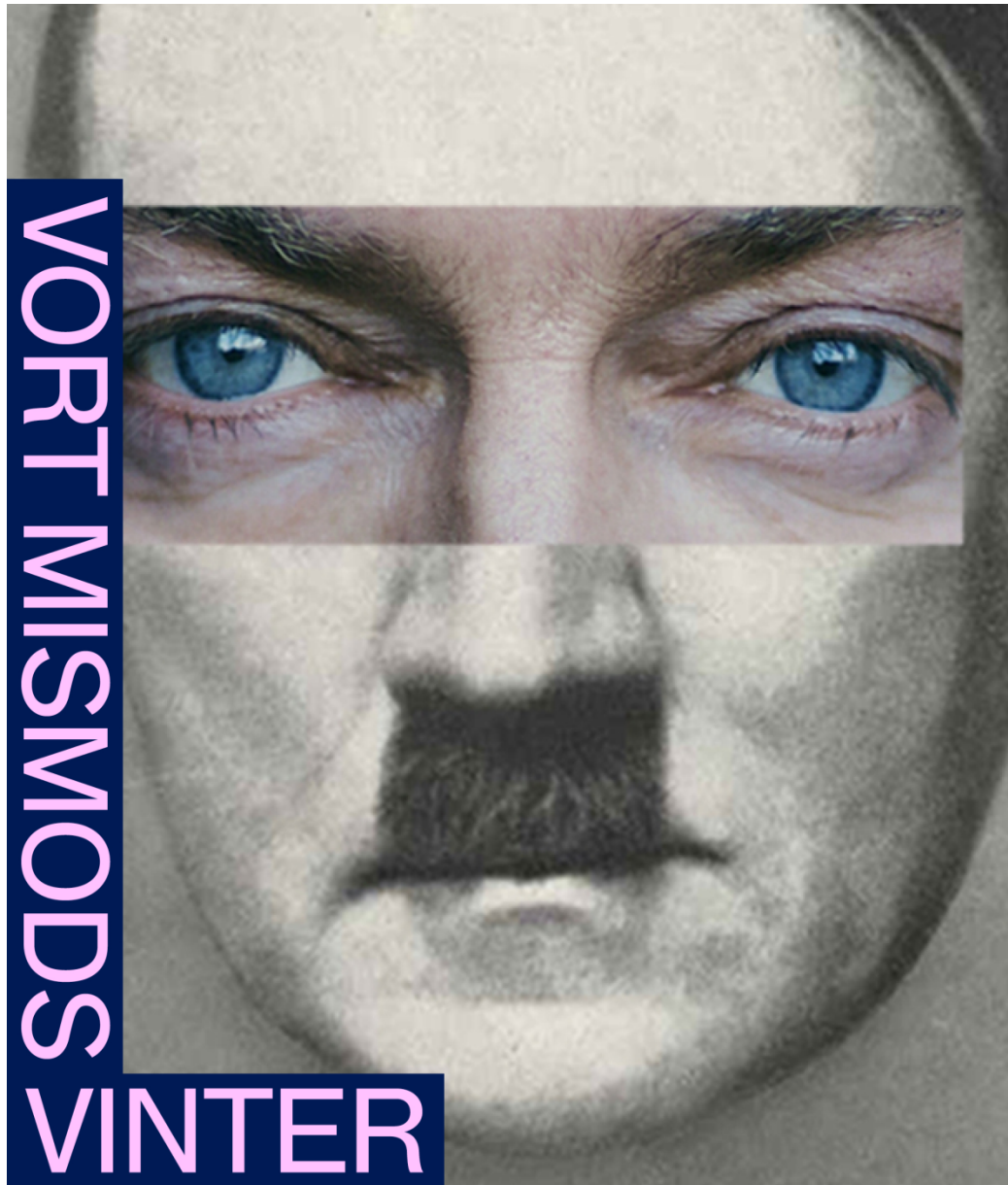

Undervisningsmateriale

Vort mismods vinter

Co-produktion af Husets Teater & AKUT360 på Husets Teater januar-
februar 2019

VORT MISMODS VINTER

Magtfulde og magtfuldkomne mænd har altid haft en plads i verdenshistorien. Ønsket om en handlekraftig, stærk leder, som sætter skik på tingene, var et ønske i 1930'ernes Tyskland, såvel som rundt om i Europa og resten af verden.

Der skal "ryddes op", "drain the swamp", og denne oprydning består ofte i at give bestemte grupper af mennesker skylden for al elendighed, lægge dem for had, udgrænse, forfølge og i yderste konsekvens systematisk udrydde dem.

"Det skete, og derfor kan det ske igen" skrev Auschwitz-overleveren Primo Levi, og derfor bør vi genbesøge en af historiens værste despoter nogensinde. I **Vort mismods vinter** møder vi Adolf Hitler 48 timer før sit selvmord i førerbunkeren ti meter under jorden. Han taler til os. Gør rede for sit verdenssyn og fortæller os, hvorfor han gjorde, som han gjorde - men han taler også direkte ind i vores tid.

Fortid og nutid mødes i en undersøgelse af, hvordan magt virker og manipulerer, hvordan ondskab bliver til og kan se ud. Hvordan tager man skridtet fra at tale hadefuldt om andre til at slå dem ihjel? Og hvor langt er det skridt egentlig?

Undervisningsmateriale til Vort mismods vinter

Materialet retter sig mod undervisning på ungdomsuddannelserne, primært i fagene: **historie, samfundsfag, dansk, tysk, psykologi, religion og drama.**

Materialet behandler forskellige emner med relation til forestillingen. Det består af korte introducerende tekster, forslag til spørgsmål, der kan arbejdes med og links til inspiration. Hele manus kan udleveres efter aftale.

Materialet er ment som et inspirationskatalog og tager ikke stilling til, hvordan der kan arbejdes med de forskellige emner og spørgsmål.

God arbejdslyst.

Medvirkende: Dan Zahle

Dramatiker og instruktør: Andreas Dawe

Spilleperiode: 19. januar - 9. februar 2019.

Tirs.-fre. kl. 20.00, Lør. kl. 17.00.

Billetpriser: Kun 40 kr. v/ min. 6 unge under 25 år.

Normalpris: 150 kr. eller 80 kr. for unge under 25.

Billetbestilling: Kontakt Husets Teaters

billetkontor på anette@husetsteater.dk eller tlf.

33 25 13 76 (man.-fre. kl. 14-18).

Der er mulighed for på forhånd at booke en snak om forestillingen med de involverede.

Det er også mulig at få tilsendt manuskriptet til forestillingen, hvis I ønsker at arbejde med teksten.

For yderligere information kontakt:

my@husetsteater.dk

INDHOLD

CENTRALE BEGREBER I DEN NAZISTISKE IDEOLOGI	4
SPROGETS MAGT, PROPAGANDA OG POLITISK KOMMUNIKATION	4
PROPAGANDA	6
INSPIRATION	6
POLITISK KOMMUNIKATION I DAG	7
ARTIKLER	7
DIKTATORER OG MASSEBEVÆGELSERS KENDETEGN	7
MASSEBEVÆGELSER	7
PLANLÆG EN MASSEBEVÆGELSE	8
RESEARCHOPGAVER	8
INSPIRATION	9
FORESTILLINGEN – TILBLIVELSE, FORM OG VIRKEMIDLER	9
MONOLOGEN SOM FORM	9
INSPIRATION	10
1:1-MØDE MED HITLER	10
SPØRGSMÅL OG OPGAVER TIL MONOLOGEN	10
SPIL SELV – INTENTIONER/UNDERTEKST	11
STYKKETS TID OG BUDSKAB	11
GENEREL INSPIRATION TIL EMNET HITLER OG ANDEN VERDENSKRIG	12
BILAG 1: UDDRAG AF VORT MISMODS VINTER	13

Centrale begreber i den nazistiske ideologi

Hitler kom til magten på demokratisk vis i 1933. Grundene til, at han kunne komme frem, var mange og bundede blandt andet i de aftaler, som blev lavet mellem nationerne efter Første Verdenskrig. Tyskland var fattigt, mange følte, at aftalerne var uretfærdige, og der lå også i tiden en beundring for den stærke mand, en beundring, som fandtes over hele Europa, og som til at begynde med betød, at både Mussolini i Italien og Hitler blev anerkendt for at "rydde op" og skabe orden.

Under Hitler var Tyskland et diktatur med en bredt sammensat folkelig opbakning. Nazismen betonedes folket som det bærende element. Folket var repræsenteret af en fører, Hitler. Grundlæggende i nazismen var ideen om racernes kamp og troen på arierne som herrefolket med ret til at herske og udrydde undermennesker, dvs. slaver og jøder, og ret til at inddrage andre lande i riget for at skabe plads.

Disse begreber var nogle af de centrale i nazismen. Hvad betyder/indebærer de?

- Blut und Boden
- Lebensraum
- Gemeinschaftsfremde
- Die Endlösung

Inspiration og kilder

- Folkedrab.dk: Hitler og nazismens forbrydelser: <https://folkedrab.dk/artikler/hitler-og-nazismens-forbrydelser>
- *Den 2. Verdenskrig 1939-45*. Hans Kirchhoff, Henning Poulsen, Aage Trommer. Gyldendal, 2003.
- Historienet.dk: Generelt om Anden Verdenskrig <https://historienet.dk/krig/2-verdenskrig>

Sprogets magt, propaganda og politisk kommunikation

Nazi-Tyskland havde et stort propagandaapparat, som blev anført af propagandaminister Joseph Goebbels. Herfra udbredte man budskabet om det overlegne ariske folk og dyrkede antisemitisme i ord og billeder.

Meget politik og magtudøvelse handler om at få folk til at forstå verden på en bestemt måde, og det kan man blandt andet gøre ved at give ting og begreber betegnelser, som peger i den retning, som man gerne vil påvirke folk. Den form for sproglig magtanvendelse finder sted hele tiden, overalt, både i det små og det store. Og det nazistiske styre var meget dygtigt til at bruge den form for magt.

Den tyske jøde Victor Klemperer skrev således under Anden Verdenskrig om nazisternes sprog: "Ord kan virke som bitte små doser arsenik: De sluges ubemærket, de synes ikke at have nogen virkning, men efter nogen tid viser giftens virkning sig alligevel." Victor Klemperer, *LTi – Det Tredje Riges sprog*.

"Jødetesten"

Der er både eksperter og lægmænd, der mener, at samfundsudviklingen og den måde, vi i dag taler om hinanden og "de andre" på, minder påfaldende meget om, hvordan det var i tiden før Anden Verdenskrig. En nutidig forsker udtrykker det sådan:

"Det er vigtigt at kunne få børn og unge til at forstå, at Hitler jo ikke startede med at sende jøder i gasovnene i kz-lejre. Det hele startede med hadefuld retorik og populistiske påstande, der minder utrolig meget om vores tid. Det er en vigtig pointe." Enno Lenze, leder af Berlin Story Bunker, Politiken 1. november 2016.

Man kan sige, at et citat som dette netop illustrerer Enno Lenzes pointe: "Hvorfor skulle udlændinge klare sig selv, nu hvor de har krav på husly og lommepenge fra staten, så snart de kommer hertil? De sviner, de svindler, de stjæler, de voldtager og de dræber." Cheanne Nielsen, Dansk Folkepartis årsmøde, 17. september 2016.

Man taler indimellem om "jødetesten", dvs. at man påpeger, at man taler så grimt eller nedladende om andre mennesker, at hvis man udskiftede fx "muslim" eller "kvinde" med "jøde", så ville man på grund af Anden Verdenskrig aldrig sige de samme grove ting.

- Hvordan fremstillede man jøderne under det nazistiske styre?
- Hvad siger man om nogle samfundsgrupper i dag? Er der ligheder? Forskelle?
- Find debatindlæg, som man kan lave "jødetesten" på og lav den.
- Hvad er det for argumenter og sproglige konstruktioner, der bliver brugt i debatten?
- Hvad kan det betyde for den almindelige opfattelse i befolkningen, når man vedtager at placere indvandrere på tålt ophold på en øde ø i Stege bugt, og integrationsminister Inger Støjberg siger, at der skal være så få færgeafgange som muligt, og at det skal være så dyrt som muligt at sejle. Legitimerer hun en bestemt stemning mod disse mennesker?

Inspiration

- Indigneret og politisk anmeldelse af LTI, som sammenligner med politikernes sprogbrug i dag: <http://modkraft.dk/node/14207>
- Sproglaboratoriet, DR P1: om at kunne modstå den politiske påvirkning, med Knud Lindholm Lau: <http://www.dr.dk/radio/ondemand/p1/sproglaboratoriet-2016-04-01>
- Podcast om sprogets magt, med bl.a. professor Klaus Kjøller og journalist Martin Krasnik. <https://soundcloud.com/radioprogrammeteinfach/sprogets-magt-magtens-sprog>

Propaganda

Den nazistiske propaganda brugte også billeder, som blandt andet så således ud:

- Hvad betyder propaganda?
- Hvilke former kan det have? Er det kun trykte ord og billeder eller også fx rygtespredelse?
- Hvad var det for idealbilleder, den nazistiske propaganda ønskede at vise?
- Hører propaganda kun til i diktaturer, eller findes det også i demokratier?
- Hvad er forskellen på propaganda og politisk oplysning/reklame?
- I hvilke lande findes der propaganda i dag, og hvad prøver den at overbevise om? Find eksempler på nettet.

Inspiration

- Folkedrab: "Propagandaens fjendebilleder": <https://folkedrab.dk/artikler/propagandaens-fjendebilleder>
- Danske taler: To taler af Adolf Hitler: <https://dansketalen.dk/taler/hitler-adolf/>
- *Triumph des Willens* (1935). Leni Riefenstahls berømte propagandafilm. <https://www.youtube.com/watch?v=X7eOUzjn7pM>
- YouTube: Forskellige taler af nazister, primært Hitler: https://www.youtube.com/results?search_query=hitler+speech

Politisk kommunikation i dag

Dansk Folkepartis nyeste kampagne er lavet med tegninger i stedet for fotos, og det giver den et pudsigt slægtsskab med stilen i propagandetegningerne.

- Nedenstående artikler giver bud på, hvorfor kampagnen er udført på den måde, men diskuter først selv, hvad Dansk Folkeparti kan have ønsket at opnå med denne form.

Artikler

- Journalisten: Kampagnen roses: <https://journalisten.dk/df-kampagne-roses-som-skraeddersyet-til-manipulation>
- Kommunikationsforum: anmeldelse/analyse af DF's nyeste kampagne, som i tegnestil ligner noget fra Nordkorea: <https://www.kommunikationsforum.dk/artikler/Pletskud-fra-DF>

Diktatorer og massebevægelers kendetegn

I 1930'ernes Europa var der, som nævnt, i nogle kredse en beundring for den stærke mand. Den findes også i dag, og det sker, at befolkninger, som har levet under diktatorer i lang tid, og så bliver befriet, savner den stærke mand. Dels er der ofte en personkult omkring lederen, dels leverer diktatoren med sin styreform helt faste rammer, som smuldrer, når han er væk, og det skaber utryghed og længsel efter det, der var.

- Hvordan skal man definere en diktator? hvilke elementer skal der til, for at man kan kalde et land for et diktatur?
- Hvilke diktatorer findes der i verden i dag?
- Hvilke forskelle og ligheder er der mellem dem?
- Hvilke forskelle og ligheder er der mellem dem og Hitler?
- Kan man se eksempler på lande, som er gået i opløsning efter en diktators fald? I så fald hvilke?

Massebevægelser

"Og kan du begejstre, står verden åben for dig; og når du så er trådt ind i verden og begynder at beherske den – ikke helt ulig når en hingst skal rides til – så begynder det at blive rigtig sjovt, for så kan du tage patent på sandheden ... Det vil sige, du skaber sandheden – og hvis du kan få tilstrækkeligt mange mennesker til at gå sammen om din

sandhed, og de alle sammen siger, at sådan her er det, jamen, så er det sådan, det er – det er dét, der er hele pointen. Følelser lyver ikke, ergo er folkets følelser sande og dermed legitime.” (Vort mismods vinter s. 8-9).

”Du skaber sandheden,” siger Hitler, og sådan er det ofte i bevægelser, hvor alle tror på den fælles sandhed, selvom den måske afviger fra den almindelige opfattelse i det omgivende samfund.

Massebevægelser har ofte en fælles fjende, som gør sammenholdet stærkere. I Nazi-Tyskland var det jøderne, der var fjenden, og Hitler fastholdt til det sidste, at den jødiske sammensværgelse var den store fordærver af al civilisation. Antisemitismen kom ikke ud af ingenting, den var udbredt i Europa og Rusland, men det er systematiseringen af drabene, som skiller sig ud.

Forskellige slags massebevægelser har mange lighedstegn i de måder, de overbeviser og indruller deres medlemmer på. Fx har religiøse sekter som Scientology nogle af de samme kendetegn som politiske massebevægelser.

Planlæg en massebevægelse

Prøv at forestille jer at planlægge at skabe en massebevægelse. Se fx filmen *Bølgen* (se henvisninger på næste side) som inspiration.

- Hvilke elementer skal der til for at skabe overbevisning, tro og følgeskab?
- Hvad er det vigtigste?
- Behøver man at have en god sag, eller er det mon i virkeligheden nok med en karismatisk leder og nogle stærke slagord?
- Hvilke massebevægelser findes i samfundet i dag?
- Kan man kalde fodboldfans en massebevægelse?
- Hvor mange og hvilke lighedstegn havde nazisterne med religiøse bevægelser, som går til ekstremer?

Det store spørgsmål efter Anden Verdenskrig var: Hvordan kunne det ske? Hvordan kunne en hel befolkning tilslutte sig og acceptere nazismen (der var selvfølgelig undtagelser), kæmpe krigene og deltage i det systematiserede drab på 10 millioner mennesker?

Hitler siger på et tidspunkt i **Vort mismods vinter** om sine folk (inspireret af et virkeligt citat):

”De er forblevet anstændige mennesker, selvom de stod med lig efter lig.”

– og det var måske sådan, de opfattede sig selv.

Researchopgaver

- Hvad ved man om, hvilke begrundelser nazisterne efterfølgende brugte, både de ledende og de underordnede?
- Hvilke grunde kan de have haft til at følge trop – og til at finde på nye og effektive metoder til at pine og slå andre mennesker ihjel?
- Hvad er det ved fællesskabet, som kan få folk til at gå længere og gøre andre ting, end de ville have gjort, hvis de var alene?

Inspiration

- Folkekrab.dk: "Hvordan kunne de gøre det?" <https://folkekrab.dk/artikler/hvordan-kunne-de-goere-det-moral-og-intention-hos-gerningsmaend-under-holocaust>
- Om massepsykologi. Stor Medisinske Leksikon (norsk): <https://sml.snl.no/massepsykologi>
- Religion. dk: En sekt er et lukket fællesskab: <https://www.religion.dk/spørg-om-nyreligiositet/en-sekt-er-et-lukket-fællesskab>
- Ingeniøren: Milgrameksperimentet: "Vi er stadig bøddler": <https://ing.dk/artikel/historisk-forsog-gentaget-vi-er-stadig-bodler-94491>
- Politiken: "Forskere gentager kontroversielt torturforsøg": <https://politiken.dk/viden/art5037150/Forskere-gentager-kontroversielt-torturfors%C3%B8g>
- Videnskab.dk: "Torturbøddel - vi har alle hvad jobbet kræver" <https://videnskab.dk/kultur-samfund/torturboeddel-vi-har-alle-hvad-jobbet-kræver>
- Folkekrab.dk: Gruppepres, lydighed og ideologi: <https://folkekrab.dk/artikler/gruppepres-lydighed-og-ideologi-hvordan-almindelige-maend-bliver-gerningsmaend> (gode spørgsmål til diskussion)
- TV2: Hvordan Assad blev diktator: <http://nyheder.tv2.dk/udland/2016-10-06-lillebror-ville-helst-operere-oejne-men-saa-gjorde-doeden-ham-til-diktator>
- Historienet.dk: De ledende nazister var intelligente men adskilte sig ellers ikke fra andre mennesker <https://historienet.dk/krig/2-verdenskrig/hvor-intelligente-var-nazisterne>

Film

- *The Wave* (Bølgen) (1981). Baseret på en novelle af Ron Jones. Filmatiseret flere gange. <https://www.youtube.com/watch?v=ICng-KRxXJ8> (en meget grumset udgave) Interview: Kort interview med Ron Jones, den underviser, som udførte The Wave-eksperimentet på en high school i Californien i 1969 <https://www.youtube.com/watch?v=EJpnhb1TiNY>
- *A class divided* (1985). Dokumentar om et eksperiment, som læreren Jane Elliott lavede med en gruppe 9-årige elever, hvor hun delte dem op i brun- og blåøjede og sagde, at først den ene og så den anden gruppe var bedst og havde privilegier. Viser både eksperimentet og børnene mange år efter. <https://www.pbs.org/wgbh/frontline/film/class-divided/>
- *The Eye of the Storm* (1970) – film udelukkende om det oprindelige eksperiment. <https://www.youtube.com/watch?v=6gi2T0ZdKVc>

Forestillingen – tilblivelse, form og virkemidler

Monologen som form

Ordet monolog er ofte knyttet til teatret, og det betegner en tekst, som en skuespiller fremfører alene i modsætning til dialog, hvor to taler sammen. Monologen kan være en del af en forestilling, hvor skuespilleren taler med sig selv og fremfører et ræsonnement eller lægger noget af

grundlaget for den videre handling. Eller en monolog kan, som i **Vort mismods vinter**, være en forestilling, hvor der kun er én skuespiller.

Hvor skuespilleren i samspil med andre får pauser og stikord i dialog og handling, er den, der spiller en monolog "på" hele tiden, og det er derfor en meget krævende teaterform. En god tekst er ikke nok, stemme, vejtrækning, blikkontakt, kropssprog, tempo og pauser skal spille sammen, for at monologen bliver vellykket, timingen skal være på plads. Alt, hvad man giver, skal man selv finde på sammen med instruktøren og selv levere hver aften. Man er den eneste. Den, der bestemmer, og den, der får ris og ros.

Og så alligevel har man en slags medspiller: publikum. Fra publikum kan man få både med- og modspil i større eller mindre grad, og det er meget forskelligt, hvor meget den enkelte monolog-skuespiller bruger det samspil – og hvor meget og hvordan publikum reagerer fra aften til aften. Det kan være svært at styre, hvis man inviterer publikum for meget ind i forestillingen, men omvendt giver det også ekstra nærvær og nerve, når skuespiller og publikum forholder sig til hinanden på den måde. I **Vort mismods vinter** bliver dette forhold udnyttet meget og bliver en del af form og indhold.

Inspiration

Skuespiller Henning Jensen om at lave en monolog: "Man er aldrig så tæt på et publikum, som man er under en monolog. Det er en ting, man gør sammen."

<https://video.kglteater.dk/helt-enkelt-kompliceret-om-at-lave-en>

1:1-møde med Hitler

Vort mismods vinter har to lag. Dels den direkte kontakt til publikum, hvor skuespilleren bevæger sig rundt blandt publikum og snakker med dem, skaber nærvær og forsøger at skabe sympati og etablere et fællesskab. Der bruges en lidt standup-agtig tilgang til kontakten, som man ikke så tit ser i klassisk teater. Dels er der det teatraliske lag, som har bund i omgivelserne på scenen, og som bruger lys, lyd og andre teatermæssige greb og understreger, at det ER en teaterforestilling, selvom Hitler fremstår som et (næsten) helt almindeligt menneske. Den direkte henvendelsesform kan bruges som *verfremdung*, til at hive publikum ud af illusionen, men her bruges den til at skabe kontakt, nærvær, sympati og vise, at Hitler også var et menneske.

Spørgsmål og opgaver til monologen

Alle monologer kan i princippet laves ved at man sætter skuespilleren på en stol og lader ham/hende fortælle historien.

Arbejdsproces:

medskabende skuespiller

Manuskriptet til **Vort mismods vinter** er skabt i tæt samarbejde mellem instruktør og dramatiker Andreas Dawe og skuespiller Dan Zahle. De har begge skrevet dele af teksten, og meget af manuskriptet tager udgangspunkt i workshops, de har afholdt, før teksten lå færdig. Til sidst samlede dramatikerens ender og fik teksten til at blive en helhed med den rigtige dramaturgiske form. Og i prøvelokalet har de haft friheden til at gøre, som de ville med teksten, fordi dramatikerens var til stede i lokalet hele tiden.

- Så hvorfor gør man ikke bare det? Hvad betyder teatrets virkemidler for fortællingen af historien?

Spil selv – intentioner/undertekst

Prøv at spille et uddrag fra stykket (bilag 1, side 13). Lav eksperimenter med, hvilke intentioner der ligger bag de ting, der bliver sagt. Det vil sige, hvilke grunde der er, til at figuren siger, som han gør. Hvad han gerne vil opnå eller lægge vægt på.

- Prøv fx at spille med en underliggende følelse af vrede eller glæde eller med så meget humor, som det kan bære. Eller måske med en følelse af VIRKELIG gerne at ville have publikum til at forstå.
- Diskuter, hvordan forskellene kommer til udtryk. Hvordan opleves det hos den, der spiller og hos publikum?

Spil selv – publikumsinvolvering

I kan arbejde med, hvad graden af publikumsinvolvering betyder for forestillingen. Spil uddraget af teksten to gange, en, hvor publikum inddrages, og en, hvor de ikke gør.

- Hvordan mærkes forskellen?
- Hvad giver de to versioner skuespilleren? Og publikum?
- Lige præcis i denne forestilling kan det have en ekstra effekt, at skuespilleren som Hitler etablerer en relation til publikum. For hvordan er det at føle en grad af fællesskab med Hitler?

Stykkets tid og budskab

Forestillingen foregår både i bunkeren i Berlin i 1945 og i nutiden – eller ingen af stederne og bare i et rum, som gør det muligt for os at møde Hitler.

- Kan man forstå/acceptere denne sammenblanding af tid/dette limbo?
- Hvad er godt, og hvad er skidt ved det?
- Hvilken effekt får dramatikerens ved at skabe det rum?

På næste side står et citat fra forestillingen. Diskuter de følgende spørgsmål, inden I læser citatet, og igen efter I har læst det. Ændrer citatet sig i besvarelsen af spørgsmålene?

- Hvis forestillingen har et budskab, hvad er det så?
- Er det ok, at der er et budskab, eller er det for bastant?
- Hvad tager I med ud fra forestillingen?

“Men! Det gode er... At intet har været forgæves. Fordi jeg lever videre. I jer. Se op! Se, hvad der sker, og I må give mig ret. Jeg skal fortælle jer en sidste ting, her inden vi om et øjeblik skilles: Vi er hinanden, og dét er det smukke, det forunderlige. Jeg er i jer, og I er mig. Forstår I det? Forstår I, hvor fantastisk det er? Omfanget af det? Jeg går i blodet på folk, det har jeg altid gjort, går aldrig væk; man kan ikke komme af med mig. Ja, jeg undskyld mange gange, hvis det er ubelejligt, jeg kan ikke gøre for det – det er bare sådan, det er. Heil, mein Führer. Heil Hitler.” (Vort mismods vinter s. 28)

Generel inspiration til emnet Hitler og Anden Verdenskrig

Bøger

Antony Beevor: Stalingrad, 2. udgave, 2004.

Antony Beevor: Berlin. 2002.

Joachim Fest: Hitler. 1974.

Karl Christian Lammers (red.): Sidste breve fra Stalingrad. 1992.

Anna Libak: Forstå populismen. 2018.

Film

Der Untergang. Instr. Oliver Hirschbiegel. 2004.

Musik

Operaer af Richard Wagner, primært ”Ringene”.

Værker af Ludwig van Beethoven.

Bilag 1: Uddrag af Vort mismods vinter

Uddrag fra Vort mismods vinter af Andreas Dawe i samarbejde med Dan Zahle.

Hvorfor tror I, at jeg altid stod op i bilen, når jeg kørte gennem menneskemængderne i byerne? Selvom mine folk advarede mig om, at det var for farligt. Fordi jeg var *nødt* til at stå op. Aldrig gemme sig bag panser og skudsikkert glas. Altid være synlig. Som en klippe, et bjerg, et monument af styrke, mod og frygtløshed. Jeg er Hitler, Fører og Rigskansler, og jeg står her, fordi det er min *ret* at stå her, i *min* bil, i *dén* by, på *dét* tidspunkt, kørende gennem *dén* menneskemængde. Folk skal kunne se mig og ikke spejde forgæves efter en eller anden skygge, der gemmer sig bag nogle tonede ruder. Jeg står op, viser mig for folket, og jo længere jeg tør stå dér uanfægtet i min åbne bil, desto mere vil man frygte mig. Jeg stiller mig der, hvor jeg er allermest sårbar, og viser på den måde alle røvhullerne, at jeg ikke er bange for dem, og *så* skider de i bukserne af skræk. Tro mig, jeg har den virkning på folk. Jeg kan få mennesker til at skide i bukserne bare ved at *se* på dem.

Lad mig fortælle jer lidt om min fødselsdag. Her for lidt over en uge siden, den 20. april. 56 blev jeg, hurra, og *så* skulle der være fest oppe i Rigskancelliet, hvor vi for en gangs skyld havde listet os op i dagens festlige anledning. Tidligere var mine fødselsdage faktisk ret hyggelige, og jeg fik altid masser af lagkage – jeg *elsker* lagkage – men denne gang var der ingen lagkage, fordi køkkenet var løbet tør for hjortetakssalt. Så har man hørt det med. Til gengæld var der en helt igennem elendig stemning. Jeg dekorerede nogle drenge fra Hitlerjugend, der havde ydet en udmærket indsats mod russernes kampvogne. Jeg vidste jo godt, at så snart de havde fået deres medaljer, ville de gå ud og kæmpe videre og... Ja, de havde selvfølgelig ikke en chance. Børn med geværer mod kampvogne, det er jo... I øvrigt var der en helvedes larm. Ikke engang på min fødselsdag kunne russerne vise hensyn, så vi måtte nærmest råbe til hinanden for overhovedet at få ørenlyd. Nå, men der stod de så alle sammen... Goebbels, Himmler, Bormann, Speer, Ley, Ribbentrop, Dönitz, Kaltenbrunner, Keitel, Jodl, Krebs, Flæskefjæs, altså Göring, og en flok mere. Folk, jeg knap nok kendte. Alle de gode var døde, kun de utilstrækkelige var tilbage. Stod der med deres glas sekt og falske smil og trykkede mig i hånden, ønskede mig tillykke og velsignede mig med mange gode år endnu. "Hjertelige lykønskninger til dagen, Mein Führer. Må De leve mange gode år endnu!" "Af hjertet tillykke, mein Führer. Må årene, der kommer, blive fremgangsrige og succesfulde. Sieg Heil!"

Jeg gik tidligt i seng, havde fået nok og trak mig tilbage til bunkeren. Måtte bare væk, ud, ned under jorden. Næste morgen var de alle sammen væk igen. Alle, undtagen Goebbels. Og Bormann,

selvfølgelig. Eva. Resten var stukket af. Væk, pist borte. Alle sammen. Som rotter løb de. Kunne ikke komme hurtigt nok væk. Men godt så, til sidst er man jo alligevel kun sig selv. Jeg har altid kun været mig selv.